

Ileana Oana Macari, *Româna pentru cei mai buni. Limbă și civilizație română pentru studenți străini, nivel C1*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2013, 200 p.Roxana Vieru **Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Bd. Carol I 11, 700506 Iași, România*

În 1780, Samuil Micu și Gheorghe Șincai au redactat o lucrare absolut revoluționară care a reprezentat începutul unei serii de schimbări ale aspectului românei, cei doi autori contribuind la modernizarea limbii prin crearea unui cadru potrivit aducerii la un consens a normelor lingvistice, astfel încât rezultatul să fie o normă literară (deci unitară). Acea primă gramatică românească tipărită nu a fost doar un foarte util instrument de standardizare a limbii, ci și un manual și un ghid de conversație pentru cei care doreau să învețe româna. Cartea nu este o simplă gramatică; în incipit se cuprind câteva reguli de fonetică privitoare la scriere și pronunțare, urmate de două capitole de gramatică în care cititorului i se arată (între altele) cum să construiască paradigmele verbale sau cum să formeze pluralul substantivelor, iar finalul se axează pe vocabular (cuvinte grupate în cîmpuri semantice și mostre de sintagme cel mai frecvent utilizate în comunicarea de zi cu zi). S-ar putea accepta că primatul manualelor de limba română pentru străini trebuie să fie atribuit cărții *Elementa linguae daco-romanae sive Valachicae*.

Secolul al 19-lea a lăsat și el în urmă scrieri destinate celor care vor să dobîndească unele cunoștințe despre limba română și cultura poporului român (între acestea se pot menționa cartea lui T. Blajevici, tipărită în 1855, și a lui S. Barcianu-Popovici, publicată în 1858).

În mod firesc, odată cu trecerea anilor, au început să apară din ce în ce mai multe cărți și articole pe marginea acestui subiect. Astfel, în prezent sînt puse la dispoziția străinilor care își doresc să deprindă limba română aproape 200 de gramatici, cursuri de fonetică, culegeri de expresii, diverse tipuri de manuale, caiete de practică a limbii și colecții de texte concepute ca materiale adjuvante în procesul de predare-învățare scrise în principal de lingviști și universitari români precum Marius Sala, Mioara Avram, Boris

Cazacu, Clara-Georgeta Chiosa, Matilda Caragi-Marioțeanu, Valeria Guțu-Romalo, Maria Iliescu, Elena Platon, Daniela Kohn, Ana Vraciu, Iolanda Sterpu etc. sau străini, ca Charles Tagliavini sau James Augerot. Asemenea materiale au o distribuție destul de largă datorită lansării lor la edituri aflate peste tot în lume (localizate atît în orașe din România, cît și din străinătate – Sofia, Budapesta, Skopje, Viena, Heidelberg, Berlin, Strasbourg, Sorbona, Londra, Oxford, Milano, Ohio, Seattle și altele). Diseminarea cursurilor de limbă este, astăzi, posibilă și datorită celor mai noi tehnologii: putem citi ebook-uri sau asculta, în variantă online sau pe CD, cum vorbesc nativii unei limbi.

Pentru cineva aflat la început de drum, accentul cade în special pe structurile fonetică și gramaticală ale respectivului idiom, adică tocmai pe acele componente care constituie „structura osoasă” a acestuia, și abia după aceea se arată interesat de lexicon. Unui începător trebuie să i se dea explicații care pornesc de la elementele de bază, pentru ca treptat să ajungă pînă la cele mai mici amănunte; există astfel de cursuri, iar înțelegerea informațiilor cuprinse în unele dintre ele este facilitată de redactarea informațiilor în limbi precum engleza, franceza, germana, spaniola, italiana, maghiara, rusa, macedoneana (limbi care funcționează ca intermediari). Dar pentru cei care au, într-o anumită măsură, competențe lingvistice de română, accentul va fi pus doar pe acele aspecte pe care nu le stăpînesc foarte bine. Pentru aceștia din urmă există alte tipuri de studii, în care pot descoperi informații despre paradigmele verbale (Elena Berea-Găgeanu, Ion Cionca, Alexandra Danciu, Karen Fischer, Liviu Țeghîu, Michael Teutsch, Ioan Baci, Lucia Uricaru, Mircea Goga, Doina Braeșter, Gheorghe Doca etc.), despre formele cazuale ale substantivului (Gheorghe Doca), despre articole (Melania Florea, Ana Cristureanu, Dinuța Marin,

* Adresă de corespondență: roxana.vieru@uaic.ro.

Neonila Horneț), despre pronumele personale și reflexive în dativ și în acuzativ (Dan Petre, Ioan Lucian) și așa mai departe.

Cum motivațiile care stau la baza studierii unei noi limbi, oricare va fi fiind ea, sînt cît se poate diversificate, vocabularul care se poate deprinde din aceste materiale este uneori cu un spectru general (pentru uzul curent al publicului larg), iar alteori este selectat de către autori în așa fel încît să pregătească pe cursanți pentru anumite domenii de activitate (astfel, aceste materiale vor fi utile celor interesați de domeniile medical, agronomic, ingineresc, economic, juridic, social sau/și sportiv).

Cele mai multe dintre cursurile de limba română spre care se poate îndrepta un străin sînt proiectate pentru nivel începător sau trec, gradat, prin toate nivelurile, însă există și materiale dedicate nivelurilor intermediar și avansat.

Ileana Oana Macari a fost, timp de aproape două decenii, unul dintre membrii corpului profesoral implicat în cursurile de vară *România – Limbă și Civilizație*, unde a ținut prelegeri cursanților cu un nivel avansat de cunoaștere a limbii române. Ca rezultat al unei astfel de experiențe, a conceput un curs de limba română orientat către studenți de nivel lingvistic C1, care resimt necesitatea unui ghidaj în procesul de învățare, și – de ce nu? – către traducători și alte categorii profesionale care trebuie să aibă un foarte bun simț al limbii și care își pot îmbunătăți singuri competențele de limba română: *Româna pentru cei mai buni. Limbă și civilizație română pentru studenți străini, nivel C1*.

Potrivit Cadrelui european comun de referință pentru limbi străine, este necesar să se evalueze patru tipuri de competențe de comunicare orală și scrisă: capacitatea de a înțelege un text scris și de a înțelege un text oral, capacitatea de a vorbi și de a se exprima în scris. Ileana Oana Macari se raportează, în cartea sa, la toate acestea.

Pentru a exersa abilitățile de înțelegere a unui text scris, cursanții sînt invitați să lucreze exerciții cu alegere multiplă pe marginea textelor date. Textele sînt atent selectate, ilustrînd varietatea diacronică a românei, ca și gama variată de stiluri posibile. Ele sînt excerptate din lucrările unor autori relativ noi (cum ar fi Mircea Eliade și Mihail Sadoveanu) și a cronicarilor de mult apuși (Miron Costin și Grigore Ureche), a unor autori consacrați, pe de o parte, iar pe de altă parte a unor anonimi (anecdote și scheciuri ce

se regăsesc pe internet, proverbe etc.). Fragmentele conțin nenumărate structuri idiomatice, jocuri de cuvinte, regionalisme, cuvinte și expresii arhaice, adică acele structuri lingvistice care pot provoca și pune la încercare un vorbitor a cărui limbă maternă nu este româna. Două exerciții atrag în mod special atenția pentru gradul lor sporit de dificultate: autoarea se bazează pe un experiment făcut pe un număr considerabil de subiecți la finalul căruia s-a ajuns la o concluzie interesantă, și anume că nimeni nu citește un text literă cu literă, ci cuvînt cu cuvînt (și la suprafață), iar pentru ca textul să fie (mai mult sau mai puțin) ușor de înțeles de un cititor experimentat, este necesar și suficient ca toate componentele unui cuvînt să fie notate și ca prima și ultima literă să fie fixate la locurile lor (restul literelor putînd ocupa orice poziție).

Manualul ar fi putut fi completat cu un CD (așa cum oferă alte cursuri) pe care să fie înregistrate dialoguri între persoane provenite din diverse regiuni românești, așa încît cursantul să fie expus la cîteva sau chiar la toate subdialectele românești; de asemenea, s-ar fi putut exersa pe marginea limbajului formal și informal pentru a îmbunătăți capacitatea de a înțelege toate tipurile de stiluri ale limbajului oral. Ar fi putut urma o serie de exerciții: de răspuns la întrebări pe marginea aceluși subiect, de inserat în spații libere unele expresii vehiculate în conversația (conversațiile) pe care a auzit-o (le-a auzit) în înregistrare (înregistrări) și așa mai departe.

Totuși, în această carte există cîteva exerciții care presupun și o componentă de înțelegere a unui text oral, însă totdeauna combinate cu activități de producere a unui text oral. Fiind date anumite subiecte ca punct de pornire, studenților li se cere să lucreze în perechi și să dezbătă pe marginea lor în mod liber sau orientați de întrebări de sprijin. Cele mai interesante și provocatoare subiecte, avînd în vedere una dintre finalitățile preconizate ale cărții, sînt cele care solicită trasarea unor paralele complexe între culturi sau între literaturi sau între reprezentanți marcantți ai științei sau artei.

Abilitatea de a produce text scris se axează în speță pe vocabular și foarte puțin pe gramatică. Și așa e firesc să fie din moment ce cursanții aspiranți la obținerea atestării de nivel C1 ar trebui deja să cunoască „scheletul” limbii.

Adesea, componenta gramaticală pornește de la unele forme observabile în număr mare în textele

date și pe baza lor se furnizează informații de natură teoretică (metoda inductivă), aceste elemente fiind urmate, evident, de exerciții. Aspectele teoretice vizate se referă la trecerea de la vorbirea directă la cea indirectă, la diferitele valori (și comportamente) ale verbelor *a fi* și *a avea*, la verbul neregulat *a da*, la condițional, la imperfect, la articolul posesiv-genitival, la pronumele de politețe și la propozițiile condițională și concesivă.

Partea de vocabular se concentrează pe familiile lexicale (de aici, și pe procesul derivativ), cîmpuri semantice, sinonimie, sens propriu versus sens figurat, cuvinte mono- și polisemantice, regionalisme, pleonasm. Dar poate că cele mai incitante activități sînt cele concentrate asupra etimologiei populare (cînd forme sau concepte se suprapun și se amestecă), asupra utilizării omonimelor (din moment ce ele pot conduce foarte ușor către ambiguitate) și a paronimelor (care pot fi confundate, de către persoane cu o mai slabă practică a limbii, cu perechea lor). Expresii, locuțiuni și verbe construite cu anumite prepoziții (în jurul lui *a fi*, *a pune*, *a face*, *a avea*, *a da*, *a trage*) și structuri cu dublu înțeles se cer, de asemenea, folosite

în diverse circumstanțe în cadrul activităților propuse (foarte utile sînt anexele de la finele manualului, anexe care conțin astfel de construcții explicate).

Autoarea le propune cursanților săi o gamă variată de exerciții: itemi de completare, de potrivire, cu alegere multiplă, cu răspuns scurt. Se solicită și crearea de texte de mai mare întindere, iar cele mai interesante și complexe sînt cele care implică studenții în colectarea de informații despre cultura românească și, mai apoi, în expunerea descoperirilor făcute.

Fiindcă uneori cursurile de limbă străină tind să fie terne și implică multă repetiție, cartea autoarei Ileana Oana Macari alungă plictiseala prin exercițiile care se construiesc pe baza unor texte de interes cultural în alternanță cu multe fragmente de text ce implică ironie, parodie și multe jocuri de cuvinte ingenioase.

Româna pentru cei mai buni. Limbă și civilizație română pentru studenți străini, nivel C1 scrisă de Ileana Oana Macari este un extrem de provocator și antrenant instrument ce poate fi folosit în procesul de învățare a limbii române.